

درآمدی بر ظهور و افول تمدن‌ها
و وضعیت تمدنی انقلاب اسلامی

عطاءالله بیگی

فهرست

مقدمه ناشر | ۱۱

طرح پرسش | ۱۳

فصل اول: مقدمات و مفاهیم | ۱۷

بخش اول: تعریف تمدن | ۱۹

تفکر، فرهنگ، تمدن | ۲۳

مثال‌هایی در توضیح سه‌گانه | ۲۶

نسبت تفکر، فرهنگ و تمدن | ۲۷

بخش دوم: تمدن بهینه | ۳۱

بخش سوم: ابزار و تمدن (تکنولوژی) | ۳۳

بخش چهارم: مفهوم «امکان» و «عدم امکان» تمدنی | ۳۹

بخش پنجم: چرخه نیاز و پاسخ نیاز و نیازهای اولیه | ۴۱

بخش ششم: اشتراکات تمدنی | ۴۴

بخش هفتم: تسمیه تمدن‌ها | ۴۷

بخش هشتم: معنای پیشرفت | ۴۹

بخش نهم: قدرت بازروایی | ۵۳

بخش دهم: فلسفه تمدن | ۵۵

فصل دوم: فرآیند ظهور و سقوط تمدن‌ها | ۵۹

مرحله ایجاد اجمالی تفکر نو | ۶۱

مرحله نفی | ۶۲

مرحله عمل جدید | ۶۴

❁ مرحله مداخلات سطحی تمدنی (الصاق سطحی) | ۶۴

❁ الصاق عمیق و تلفیق | ۶۴

❁ تخریب و ساخت جدید | ۶۶

❁ بهینه‌سازی و چرخه نیاز و تولید | ۶۷

❁ درگیری با تفکر نو و فروپاشی | ۶۷

فصل سوم: نکاتی پیرامون تمدن دینی | ۷۱

❁ تمدن دینی از فریگی تا تناسب | ۷۳

❁ توصیف یک تمدن دینی | ۷۵

ساعات خواب و بیداری و کار | ۷۷

شغل‌ها و میزان کار | ۷۸

شهر | ۸۰

خانه‌ها، مساجد و معماری | ۸۱

خانواده | ۸۱

لباس و پوشش | ۸۳

غذا | ۸۴

حمل و نقل | ۸۵

مالکیت | ۸۷

اقتصاد، خرید و فروش و نهادهای مالی | ۸۸

نهاد سیاست و حقوق | ۹۰

علم و کتاب | ۹۱

رسانه و ارتباطات | ۹۲

طب | ۹۳

ورزش | ۹۳

فصل چهارم: انقلاب اسلامی؛ از انتظار تمدن تا تمدن انتظار | ۹۷

اصل حکومت در دوران غیبت | ۱۰۰

نظر حضرت امام خمینی علیه السلام | ۱۰۰

نظر مخالفین اصل حکومت | ۱۰۳

پاسخ امام | ۱۰۵

هدف حکومت در زمان غیبت | ۱۰۹

از منظر امام | ۱۰۹

از منظر رهبر انقلاب آیت الله خامنه‌ای | ۱۱۰

آیا خواهیم رسید؟ | ۱۱۲

ما و افق انقلاب اسلامی | ۱۱۴

فصل پنجم: برخی توصیه‌ها و راهبردها | ۱۲۳

ایمان به تفکر | ۱۲۵

ایمان به غیب | ۱۲۷

جرئت نفی، جرئت عمل | ۱۲۸

هجرت، گل‌خانه، رنج | ۱۲۹

آغاز قرون وسطای مسیحی: | ۱۳۰

آغاز رنسانس | ۱۳۱

آغاز تمدن دینی | ۱۳۲

آغاز از کوچک | ۱۳۴

آغاز از خود | ۱۳۵

آغاز از مسجد | ۱۳۵

موازی‌سازی | ۱۳۷

تغییر میدان عمل | ۱۳۹

خانواده محوری | ۱۴۰

صبر و رضا | ۱۴۱

سخن آخر | ۱۴۳

کتاب‌نامه | ۱۴۵

منابع فارسی | ۱۴۵

کتاب | ۱۴۵

مقالات | ۱۴۹

منابع عربی | ۱۴۹

مقدمه ناشر

ظهور و سقوط تمدن‌ها در ادوار مختلف تاریخی از علل و عوامل متعددی سرچشمه می‌گیرد. علل و عواملی که نوع تحلیل و توجه به آن در ظهور و سقوط تمدن‌های دیگری تأثیر نخواهد بود. همین مسئله اساسی است که زمینه‌ساز توجه جدی اندیشمندان غربی علی‌الخصوص شرق‌شناسان پس از عصر روشنگری را به نگارش و تحلیل تاریخی تمدن‌های بزرگ واداشته است و این تحلیل‌ها بستر ساز ساخت اندیشه اندیشمندان مشرق زمین گردیده و از همین‌رو در وابستگی اندیشه‌ای ما به غرب تأثیری غیرقابل انکار داشته است؛ تأثیری که باعث وابستگی بیشتر ما به غرب و زوال تمدنی بیشتر ما در دوران سلاطین معاصر شده است. اشاره به مجموعه آثاری از جمله تاریخ تمدن نوشته ویل و آریل دورانت و تاریخ فلسفه نوشته فردریک کاپلستون از جمله منابع مرجعی است که توانسته است تأثیری بسزا بر شکل‌دهی به اندیشه اندیشمندان شرقی داشته باشد و اگر این فرآیند وابستگی اندیشه‌ای به غرب در اندیشمندان شرقی امتداد یابد بی‌شک ته مانده‌های تمدنی آنها نیز به فراموشی خواهد رفت و تمدنی یکپارچه از مؤلفه‌های غربی سامان خواهد یافت.

در مقابل این جریان‌سازی تحلیلی از وقایع تاریخی و علل ظهور و سقوط تمدن‌ها توسط اندیشمندان غربی، در دوران معاصر علماء اسلامی تلاش داشته‌اند، تحلیل‌های تمدنی بریافته از مبانی اسلامی را احیاء و از خلال

مباحث کلامی و معرفتی بسط و گسترش دهند. چنین ترائی از اندیشمندان اسلامی پایه‌گذار مبانی‌ای گردیده است که زمینه‌ساز شکل‌گیری انقلاب اسلامی شد و بر همین اساس و با توجه به ابتناء انقلاب اسلامی بر پایه‌های اسلام ناب، تحلیل انگاره‌های تاریخی-تمدنی و دلایل ظهور و سقوط تمدن‌ها بر این اساس، شروع حرکتی اندیشه‌ای در تغییر ریل تمدن حاکم غربی است. حرکتی که نیازمند توجه بیش از پیش اندیشمندان متوجه این رهیافت تاریخی است، تا بتواند به‌گونه‌ای جدی سامان یافته و کم‌کم به گفتمان غالب تبدیل شود. همین اهمیت و عنایت به کارکرد تحلیل‌های تمدنی و تاریخی بریافته از رهیافت انقلاب اسلامی است که مرکز تحقیقات بسیج دانشجویی دانشگاه امام صادق (ع) را برآن داشته تا در راستای شعار «علوم انسانی اسلامی، از اندیشه تا زندگی» از پژوهش‌هایی همچون پژوهش پیش‌رو و از پژوهشگرانی همچون برادر ارجمند جناب آقای دکتر بیگدلی استقبال نماید و زمینه‌سازی چاپ و انتشار زحمات آن‌ها را فراهم آورد.

امید آن می‌رود ارتقاء کمی و کیفی چنین پژوهش‌ها و پژوهشگرانی در سال‌های آتی زمینه‌ساز گفتمان‌سازی غالب تحلیل‌های تاریخی-تمدنی مبتنی بر اندیشه اسلام ناب گردد.

در پایان ضمن استقبال از دیدگاه‌های مخاطبان ارجمند درباره‌ی این اثر و پیشنهادهای سازنده‌ی آنان درباره‌ی موضوعات یاد شده، لازم است از زحمات استاد گرانقدر جناب آقای دکتر عطاءالله بیگدلی در ارائه‌ی این مطالب تقدیر و تشکر نماییم.

و ما توفیقی الا بالله العلی‌العظیم

مرکز تحقیقات بسیج

دانشگاه امام صادق (ع)